

N° 55 i 56.

DZIENNIK RZĄDOWY WOLNEGO MIASTA KRAKOWA I JEGO OKRĘGU.

W Krakowie dnia 4 Sierpnia 1837 r.

Nro 4510 D. G. S.

SENAT RZĄDZĄCY

*Wolnego, Niepodległego i Ścisłe Neutralnego Miasta Krakowa
i Jego Okręgu.*

Objawiająca się znowu w okolicach bliskich M. Krakowa choroba na bydło księgosusz zwana, powoduje Senat do ogłoszenia Dziennikiem Rządowym środków przeciwko tej zarazie w Nch 7 i 11 Tygodnika Rolniczo-Technologicznego wychodzącego w Warszawie doradzanych, których skutek doświadczenie już stwierdzić miało, a to w treści dosłownej jak one w rzezoném piśmie periodycznym zamieszczonemi są :

Nowa prezerwatywa przeciw księgosuszy.

Pismo niemieckie *Ekon. Neuigk.* powiada, że podczas grassującej w Węgrzech w roku 1835 księgosuszy, pewien gospodarz, przez

używanie następującej prezerwatywy, ochronił całą swą gromadę bydła od téjże zarazy.

R. Równe części:

Jagód jałowcowych,

Saletry,

Kwiatu siarkowego,

Czosnku. — Zmieszać i zetrzeć. Dodać utartego chrzanu (niewymieniono jaką ilość) i $\frac{1}{2}$ kwarty mąki żytniej z octem winnym rozmięszanej. Wszystko to zmieszać z ciastem kwaśnem, i zrobić z téj masy kluski (nie pisze jak wielkie).

Tychże klusek każdej wyrostłej sztuce bydła dawać po trzy rano i na wieczór; a po zażyciu (czyli wetknięciu ich w gardziel) dawać do popicia wody letniej z otrąb i nieco osolonej. — Lekarstwo to sprawia laxowanie. — Po zupełném przeczyszczeniu, co następuje, gdy odchody mniej lub wcale nie są cuchnące, dawać bydłu środki wzmacniające, jako to: proszek z korzenia goryczki (Encyany), lub téż z korzenia baldryanu (*Valeriana officinalis*), króre można dawać w letniej wodzie z otrąb. — Prócz tego obmywać parę razy na dobę gębę i nozdrza bydłu wodą słoną, lub z octem zmięszaną.

Srodek przeciwko Księgosuszy.

Szczęściem naszym, straszna ta choroba ma pewne oznaki i periody, przez które jakby przestrzegała o swem przybyciu. Najwyraźniejsze z nich są:

- 1) Zjawienie się onej w sąsiednim kraju lub okolicy.
- 2) Pierwszy peryód niewidocznego zarażenia; można go uważać za walkę natury zdrowej z zapadaniem w stan nienormalny.
- 3) Pierwsze widoczne oznaki nastąpięnego rzeczywiście zarażenia.
- 4) Rzeczywista zaraza.
- 5) Wypadek choroby: śmierć lub powrót do zdrowia.

Przeciw dwóm pierwszym peryodom, mamy doświadczone środki przeciw zaś jej zakresom 3 i 4, nadzieja tylko ich osiągnięcia dotąd nas cieszy.

Ograniczę się tu na wskazaniu:

- a) Środków policyjnych ostrożności, w celu uchronienia się od zarazy;
- b) Środków policyjno-medyczo-zachowawczych (prezerwatyw), których użyć należy, skoro choroba okaże się w takiej odległości, iż ją człowiek lub zwierzę w 24 godzinach osiągnąć może;
- c) Środków zapobiegających, gdy choroba w miejscu lub w oborze się okaże; lub gdy się znajduje już w 2gim wyżej opisanym zaraźliwym peryodzie.

Co do *a*. Żadnej powtarzam nie podpada wątpliwości, iż policyjne środki ostrożności stosownie wykonane, są w każdym razie najpewniejsze, najniezawodniejsze. Pomędzy niemi kwarantanna, jak być powinna wykonana, pierwsze zajmuje miejsce. Ani bowiem na chwilę wątpić nie można, że woły z krajów, w których księgosusza

się zawięzuje, z całą pewnością wszędzie być mogą wprowadzone, skoro odbyły 11-dniową kwarantannę; a to z tej przyczyny: iż choro-
ba w mowie będąca, 7go już dnia od zawiązania się w ciele zwierzęcia, czyli od zarażenia, przez najwyraźniejsze symptomata się objawia; a zatem, jeżeli przez dni 11 cała gromada postawionego na kwarantannie była, jest zdrową, — jest więc najniezawodniej wolną od zarazy w mowie będącej. — Dla tego, gdyby pomiędzy krajami ten jedynie środek skrupulatnie był zachowywany, wtedy księgosusza byłaby równie rzadkiem zjawiskiem, jak niem jest dziś zaraza morowa.

Co do *b*. Skoro zjawienie się księgosuszy w odległości, którą zwierze lub człowiek w przeciągu 24 godzin dosięgnąć zdoła, naszej wiadomości doszło, potrzeba się udać do środków ekonomicznych, tudzież do prezerwatyw wyrozumowanych. — Głównem jest tu zadaniem: podwyższenie siły życia i ułatwienie czynności organicznych; a to: w celu mocniejszego oddziaływania napływowi pierwiastku zarazy. — Do środków ekonomicznych należy:

- 1) Pokarm zdrowy, posilny, niechby w umiarkowanej ilości: a mianowicie sieczka ze słomy i siana; jeżeli można dawana z kartoflami, brukwią lub z innymi świeżymi roślinami, zwilżona wodą dobrze osoloną; a tem lepiej, jeżeli będzie parą lub wrzącą wodą sparzona.
- 2) W godzinę po wieczornej porcy, każdemu zwierzęciu, podług

wzrostu i wieku, nalać w gardziel półkwarty (seidel) drobno utłuczonego lodu, zmieszanego z wodą słoną.

- 3) Godzinę przed porcją południową, natrzeć kilka razy tam i napowrót grupą lodu cały grzbiet zwierzęcia, poczynając pomiędzy rogami aż do korzenia ogona; poczem wytrzeć to miejsce należycie wiechciem słomy.
- 4) Postawić bydło na oborze; przeciąć wszelką styczność z bydłem obcem, szczególnież na pastwisku się pasącym; wszystko to należy do liczby środków niezbędnych.
- 5) Doświadczenie wskazało, iż pasza pod *a.* wymieniona, nawet w letniej porze, w razie w mowie będącym, jest skuteczniejszą od paszy całkiem zielonej. Wszakże można tu dawać koniczynę zieloną, rzniętą na sieczkę ze sianem lub słomą.
- 6) Jeżeli choroba ma miejsce w porze letniej, wtedy kąpanie bydła w wodzie rzeczonej, lub w stawach, policzyć można do środków najskuteczniejszych: ożywia to organa skórne i wzbudza ich działalność organiczną.

Co do *c.* Według doświadczenia mego, w razie wybuchnienia zarazy w miejscu lub nawet w oborze, najskuteczniejszym jest:

- 1) Kontynuacja przy *b.* przepisanej dyety.
- 2) Dawanie bydłu małej ilości kwasu siarkowego wodą tak dalece rozwiedzionego, by otrzymany ztąd płyn, wzięty na język, równał się najmocniejszemu octowi. Na 12 sztuk wyrosłego bydła bierze się kwarta austr. (seidel) takowego płynu. Daje

się on rano na czczo; jeżeli niebezpieczeństwo nie jest wielkie, co drugi dzień; w przeciwnym razie, codziennie.

- 3) Skoro tylko bydłę najmniejszą okaże słabość, natychmiast oddać je od zdrowego; a im dalej, tém lepiej, i utrzymywać je wyżej opisanym sposobem, dopóki do zdrowia nie wróci.

Główne symptomata księgosuszy w tymże zakresie są: utracony lub zmniejszony apetyt, ociężałość podczas wstawania, smętność i obojętność na zrządzony naumyślnie w oborze łoskot; pojedyncze pokaszliwanie, wzrok osłupiały, mała ilość mleka, sierść najeżona.

Kwas siarkowy, najmocniej zobojętnia, czyli neutralizuje wszelkie nieczystości albo osady nagromadzone w organach trawienia. Wszakże okazał się on podczas cholery środkiem nader skutecznym; bez najmniejszej więc wątpliwości i dla bydła być może użytym. Jest on tak tani, iż porcyca dla bydłęcia zaledwie 2 krajcary (4 gr. pol.) kosztuje. Pierwszy Peszyna (lekarz) użył tegoż kwasu; ale jako środek leczący, nie zaś jako prezerwatywcę, gdzie kwas ten jest szkodliwym.

Kraków dnia 30 Lipca 1837 roku.

Prezes Senatu

HALLER.

Sekretarz Jlny Senatu

DAROWSKI.

Nowakowski Sekr. Exp. Senatu.

Nro 4090.

WYDZIAŁ DOCHODÓW PUBLICZNYCH I SKARBU
W SENACIE RZĄDZĄCYM

*Wolnego Niepodległego i Ścisłe Neutralnego Miasta Krakowa
i Jego Okręgu.*

Wskutek Uchwały Senatu Rządzącego dd. 12 Lipca r. b. N. 4088 D. G. S. Wydział Dochodów Publicznych przy odwołaniu się do poprzednich publikat urzędowych, podaje do powszechnej wiadomości iż w dniu 10 Sierpnia r. b., odbędzie się w Biórze Jego o godzinie 9 z rana publiczna licytacja wydzierżawienia prawa wieczystej dzierżawy wybudowania Młyna z gruntami przy wsi Narod. Zielonkach położonego, następnie użytkowania z tegoż, pretium fisci do pierwszego wywołania wkupnego ustanawia się w kwocie Złp. 2690 gr. 20 w srebrnej grubej monecie, które po podniesieniu go przez licytacją do najwyższej summy w dniach 14 do Kassy Głównej przez plus ferenta złożoném być będzie winno, i to za jeden z główniejszych warunków umieszcza się. Chęć licytowania mający, złoży na vadium 1/10 część summy szacunkowej, to jest Złp. 269 gr. 2; kanon, czyli czynsz roczny opłacać się będzie kwartalnymi ratami z góry w kwocie Złp. 141 gr. 21 poczynając od dnia 1 Czerwca 1838 r. O innych warunkach licytacji wiadomość każdego czasu w Biórze Wydziału powziętą być może.

Kraków dnia 22 Lipca 1837 roku.

SOBOLEWSKI.
Nowakowski Sekretarz.

Ner 4179.

O B W I E S Z C Z E N I E .
WYDZIAŁ DOCHODÓW PUBLICZNYCH I SKARBU
W SENACIE RZĄDZĄCYM

*Wolnego , Niepodległego i Ścisłe Neutralnego Miasta Krakowa
i Jego Okręgu.*

Podaje do wiadomości, iż stosownie do postanowienia Senatu Rządzącego z dnia 13 b. m. N. 4119, odbędzie się w Biórze Wydziału Dochodów Publicznych i Skarbu w dniu 11 następującego miesiąca Sierpnia od godziny 10 z rana licytacya publiczna in minus dostawy papieru gładkiego pod stępel krajowy przez lat 2 i miesięcy 8 to jest od dnia 30 Września r. b. do końca Maja 1840. Ilość papieru dostawić się mającego w dniu 30 Września r. b. na czas do końca Maja 1838 wynosi ryz 106½, w następnych zaś dwóch latach po 180 ryz w każdym roku. Gatunek papieru, równie jak warunki licytacyi znajdują się w Wydziale do przejrzienia. W latach dalszych dwóch od dnia 1 Czerwca 1838 r. do końca Maja 1840 roku papier z znakami wodnemi żądany będzie, zaś w dniu 30 Września r. b. na 8 miesięcy do końca Maja 1838, gdyby Entreprenier niemógł wystarać się o papier z znakami wodnemi, przyjętym będzie ten artykuł i bez takowych znaków. Cena na pierwsze wywołanie postanowiona w kwocie Złp. 21 gr. 15 za każdą ryzę papieru ze znakami wodnemi, a bez znaków Złp. 18, wadium wynosi Złp. 387.

Kraków dnia 26 Lipca 1837 roku.

SOBOLEWSKI.

Paprocki Referendarz Senatu.
